

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Spoločenská výchova

Hodinová dotácia:

Spoločenská výchova	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Spolu
Štátny vzdelávací program	0	0	0	0	0
Školský vzdelávací program	1	1	0	0	0
Spolu	1	1	0	0	2

1. Charakteristika učebného predmetu

Predmet spoločenská výchova sme zaradili medzi voliteľné predmety vyučovania v 1. ročníku preto, lebo v posledných rokoch cítime rezervu v prístupe žiakov k základným hodnotám etiky, morálky, v citových prejavoch, vzájomných vzťahoch a postojoch, k spoločenským výdobytkom.

V predmete spoločenská výchova budeme učiť žiakov ohľaduplnému a citlivému vzťahu k ľuďom, k prírode a ku kultúrnym a etickým hodnotám.

Predmet bude interdisciplinárnym, môže využiť prvky už existujúcich povinných predmetov (prírodoveda, vlastiveda, výtvarná, hudobná výchova, etická výchova).

1. ročník

V predmete spoločenská výchova v 1. ročníku položíme základy k tomu, aby sa žiaci prejavovali ako svojbytné, slobodné a zodpovedné osobnosti, uplatňovali svoje práva a plnili svoje povinnosti. Učili sa samostatne rozhodovať a niesť dôsledky za svoje rozhodnutia.

Realizácia:

Predmet spoločenská výchova sa realizuje ako povinný predmet s časovou dotáciou:

1 vyučovacia hodina týždenne / 33-37 hodín ročne s možnosťou spájania hodín do blokov /podľa možnosti/.

Obsah

1. Výchova pre život v rodine a v spoločnosti

Význam rodiny pre osobnosť a spoločnosť. Psychologické a biologické rodičovstvo. Úloha matky. Úloha otca. Úloha rodiny v spoločnosti. Rodičovská láska a jej význam v živote dieťaťa. Rodinné väzby. Úcta a rešpekt, dôvera medzi rodičmi a deťmi. Postavenie dieťaťa v rodine. Základné ľudské práva, detské práva. Deľba práce v rodine. Prostredie školy. Orientácia v škole. Rozlíšiť, čo je spoločné, čo vlastné. Rozlíšenie vyučovacej hodiny od prestávky. Učiť sa pracovať so školským poriadkom. Vzťahy medzi spolužiakmi, učiteľom a žiakmi. Pozdravy.

2. Zásady zdravého životného štýlu

Aktívny rozvoj a ochrana fyzického, duševného a sociálneho zdravia.

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Základná škola, Sídliisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Zásady zdravého života - hygiena tela, fyzické a sociálne aspekty zdravia. Zachovanie zdravia závisí do istej miery od schopnosti robiť správny výber, rozhodnutie a zodpovedne konať.

Komunikácia a vzťahy medzi ľuďmi. Predstavy o živote, význame hodnôt, vecí a ľudí v živote. Význam sociálnych zručností - presné a výstižné vyjadrovanie, schopnosť vypočítať mienku iných v diskusii, odhaľovať a riešiť problémy, asertívne správanie, sebaovládanie a iné. Zdravé sebavedomie a sebaúcta človeka. Sebaprijatie, pocit vlastnej hodnoty a sebaúcty. Prevencia sexuálneho zneužívania, týrania a zanedbávania detí a nácvik bezpečného správania v rizikových situáciách. Naučiť sa povedať NIE. Linky dôvery.

3. Nástrahy ohrozujúce zdravie a bezpečnosť

Zdravie ako genetická štafeta. Fajčenie, alkohol a ďalšie návykové látky ohrozujú zdravie človeka. Správanie človeka pod vplyvom alkoholu a iných drog - strata zábran, uvoľnené správanie. Nácvik asertívneho správania – odmietnutie alkoholického nápoja a iných drog.

Iné nástrahy – hry, nadmerné sledovanie televíznych programov, dôsledná prevencia šikanovania a násillia.

1. Prírodné a historické pamätihodnosti mojej obce, mesta

- návšteva historických budov, kostola, hradu, múzea, kde by sa vyučovanie prípadne mohlo realizovať,
- stretnutia s pamätníkmi (starými rodičmi, známymi) na besedy, rozhovory so žiakmi o minulosti ich regiónu,
- spoznávanie prírody vo svojom regióne, využitie poznatkov vo vyučovacom procese,
- spoznávanie staviteľských pamiatok v regióne, obci, poznatky využiť v zobrazovaní vo výtvarnej výchove,
- tvorba zbierky ľudovej hudobnej kultúry, jej prezentácia (piesne, zvyky regiónu a pod.).

2. ročník

Predmet spoločenská výchova sa v 2. ročníku realizuje ako povinný predmet s časovou dotáciou:

1 vyučovacia hodina týždenne / 33-37 hodín ročne s možnosťou spájania hodín do blokov podľa možností/.

Obsahom predmetu spoločenská výchova v 2. ročníku je pripravovať žiakov pre život, ovládanie pravidiel spoločenského správania, ktoré je súčasťou kultivovaného prejavu človeka, základy mediálnej výchovy.

3. Ciele učebného predmetu

Hlavným cieľom predmetu spoločenská výchova na 1. stupni základnej školy je prispieť k poznaniu a pochopeniu významu a hodnoty rodiny, ľudského života, zdravia,

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

ako aj priateľských vzťahov, vzťahov medzi dievčatami a chlapcami, spoločenských udalostí. Spoločenské správanie v kruhu rovesníkov, vzťah detí a dospelých.

Cieľom pritom nie je len poznanie, ale aj vytváranie a upevňovanie autentických sociálne a spoločensky prospešných postojov a hodnôt, rozvíjať pozitívny vzťah k historickým a prírodným pamätihodnostiam mesta.

Rozvíjať úctu a zodpovednosť žiakov voči sebe, pomáhať žiakom rozvíjať pozitívne sebavedomie, pestovať sebaúctu žiakov.

Pestovať v žiakoch schopnosť výberu na základe zdôvodneného rozhodnutia, a to i v prípade, že budú vystavení negatívnemu tlaku (asertivita).

Formovať sociálne zručnosti žiakov v interakcii s inými: vytvárať a zvládnuť priateľské vzťahy, odhaľovať a riešiť problémy, jasne a výstižne formulovať myšlienky, vypočuť mienku iných v diskusii.

Viesť žiakov k utváraniu osobnej bezpečnosti. Naučiť ich orientovať sa v základných právach dieťaťa.

Viesť žiakov k tomu, aby si postupne uvedomovali a vytvárali svoju autentickú rodovú rolu a identitu a rešpektovali rodové role iných.

Zdôrazňovať význam kamarátstva a priateľstva, ktoré pomáhajú rozvíjať interpersonálne vzťahy – empatiu, komunikačné zručnosti.

Pestovať v žiakoch pozitívne postoje k funkčnej rodine a rodičovstvu.

Pestovať v žiakoch dôveru k dospelým nielen na základe veku, ale zvýrazňovaním charakteru človeka, jeho postojov a správania, vytypovať vzory správania zo svojho okolia.

Rozvíjať pozitívny vzťah k historickým a prírodným pamätihodnostiam mesta.

Viesť žiakov ku komunikatívnosti, flexibilitnosti, tvorivosti, učiť ich vyhľadávať informácie a posúdiť ich kvalitu

4. Témy, tematické okruhy

1. ročník

I. Výchova pre život v rodine a v spoločnosti

V škole. V triede. Moji spolužiaci. Pozdravy. Bezpečne do školy. Doma. Moja rodina. Rodičia a deti. Príbuzní.

II. Zásady zdravého životného štýlu

Moje telo. Čistota tela. Zdravie. Rozprávajme sa. Viem počúvať? Sebavedomie. Spoločenská udalosť. Priateľstvo. Môj vzor. Vianočné sviatky. Veľkonočné sviatky.

III. Nástrahy ohrozujúce zdravie a bezpečnosť

Návykové látky. Iné nástrahy.

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

IV. Prírodné a historické pamätihodnosti mojej obce, mesta

Historické, významné, športové budovy mesta. Príroda. Turistika v meste a okolí.

2. ročník

I. Základné pojmy a prejavy slušného správania

Slušnosť, zdvorilosť, takt
Dodržiavaj pravidlá spoločenských predností
Nebud' egoista
Povedz prosím a ďakujem
Presnosť je tiež slušnosť
Neubližuj druhým
Povedať len prepáč, nestačí
Kompliment - aj tebe dobre padne, keď ťa pochvália

II. Abeceda slušného správania

Ako a koho zdravíme
Kedy a komu podávame ruku
Ako sa predstavujeme
Ako správne oslovujeme
Kedy "TY" a kedy "VY"
Chôdza a pohyb majú svoje pravidlá
Ako sa správame vo verejných dopravných prostriedkoch

III. Pravidlá stolovania

Správanie pri stole - čo nás doma naučili
Ako na to - príbor, tanier, misky, misičky,
šálky, poháre
Ako si počínať pri bufetových stoloch
Návšteva reštaurácie

IV. Oblečenie

Hygiena a úprava zovňajšku
Oblečenie podľa príležitosti - škola, spoločnosť, voľný čas
Menej je viac - šperky, ozdoby, piercing, tetovanie
Nájdí si svoj štýl

V. Ideme do spoločnosti

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Návšteva kultúrnych podujatí - kino, divadlo, koncert

VI. Komunikácia

Správne vyjadrovanie

Príjemný rozhovor a konverzácia

Neverbálna komunikácia - reč nášho tela

Neslušná komunikácia

Nehádajme sa a nekričme

Komunikácia cez telefón, mobil a internet

Hľadanie rozdielov medzi informatívnymi, zábavnými a reklamnými informáciami

4. Požiadavky na výstup

1. ročník

Výchova pre život v rodine a v spoločnosti

Vedieť, čo tvorí rodinu, kto sú rodičia. Úcta k rodičom. Vedieť, čo všetko v rodine má na starosti mama a čo otec. Pochopiť pojem *rodičovská láska, nájsť odvahu detí* rozprávať o týraní detí, zanedbávaní. Vedieť používať *linku dôvery*, nezneužívať ju. Vedieť, čo je dôvera a čo znamená. Vedieť, aké má dieťa postavenie v rodine, akú úlohu v nej zohráva, prečo je na svete. Poznať práva dieťaťa. Vedieť, na koho sa majú deti obrátiť, v prípade akéhokoľvek ohrozenia. Vedieť, kto sú starí rodičia, ujo, teta, strýko, krstní rodičia, vnuk. Vedieť, aké pozdravy poznáme.

Poznať adresu svojho domova, mená rodičov, súrodencov a najbližších príbuzných.

Poznať adresu školy, popísať a pochopiť režim školy, rozlíšiť vyučovaciu hodinu od prestávky. Poznať mená spolužiakov, vedieť používať správny pozdrav. Vedieť správať sa v jedálni – používať príbor, správaním nerušiť.

Vedieť sa bezpečne pohybovať na ceste do školy. Poznať najbezpečnejšiu cestu do školy. Poznať základné dopravné značky a značenia. Vedieť, pomenovať najbližšie ulice v okolí školy.

Zásady zdravého životného štýlu

Dodržiavať zásady osobnej hygieny, umývanie, sprchovanie, kúpanie. Rozlíšiť chorobu od úrazu, pochopiť, čo je duševné zdravie – pohoda, nálada, úzkosť, strach. Rečou sa dá vyjadriť názor. Pohľadom, mimikou, gestom vyjadriť pocit, náladu, názor.

Schopnosť vypočuť si jeden druhého. Vedieť, čo je bojovnosť vo vzťahu k iným ľuďom, skromnosť, zdravé a nezdravé sebavedomie.

Poznať dátum narodenia. Popísať, predviesť obdarúvanie s blahoželaním. Popísať rodinnú oslavu.

Spoznať vlastnosti skutočného priateľa, kamaráta. Pochopiť, že aj kniha môže byť priateľom človeka.

Vážiť si výdobytky ľudskej práce. Šetriť majetok, udržiavať veci v poriadku a čistote.

Nástrahy ohrozujúce zdravie a bezpečnosť

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Poznať zdraviu škodlivé látky, vedieť ako škodia vzťahom medzi ľuďmi, v čom je nebezpečenstvo užívania drog, predávkovanie, smrť, kriminalita za účelom získavania peňazí. Mať predstavu o iných nástrahách, ktoré pestujú závislosť – počítače, počítačové hry, prílišná dôverčivosť k cudzím ľuďom má za následok zneužívanie.

Prírodné a historické pamätihodnosti mesta

Spoznať historické pamiatky v meste. Vedieť, kde sídlia iné významné budovy, poznať miesta, kde sa dá využiť voľný čas – športoviská, rekreačné zariadenia.

2. ročník

Učiť žiakov žiť medzi ľuďmi, uplatňovať zásady ľudského spolužitia, empatie i asertivity. Pomáhať formovať vlastnosti osobnosti v duchu všeludských hodnôt. Venovať náležitú pozornosť príprave žiakov na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, znášanlivosti, rovnosti pohlavia a priateľstva. Viest žiakov k spoločnej aktivite, prispieť k získavaniu väčšej gramotnosti v oblasti mediálnej kultúry.

Tematické okruhy	Obsahový štandard	Výkonový štandard
I. Základné pojmy a prejavy slušného správania 7 h	<u>Slušnosť, zdvorilosť, takt</u> pravidlá spoločenských predností Používanie slov: prosím a ďakujem <u>Ako sa nestáť egoisom</u> – pomoc rodičom, súrodencom, spolužiakom, pripomenúť si ich sviatky, oceniť úspechy iných, nezávidieť <u>Presnosť je tiež slušnosť</u> - dodržiavať režim dňa, dodržať slovo, byť dochvilný <u>Povedať len prepáč, nestačí</u> Vyhybať sa zámernému ubližovaniu druhým	Ovládať slušnosť, zdvorilosť, takt v bežnom styku. Dodržiavať pravidlá spoločenských predností. Vedieť požiadať a poďakovať. Učiť sa brať ohľad na iných, vedieť sa podeliť Vedieť, že aj presnosť je tiež znakom slušnosti. Odlíšiť vlastný režim –ranný budiček, raňajky, odchod do školy a pod., od spoločenskej – ich vzájomná prepojenosť Uvedomiť si, že iba povedať prepáč, nestačí, je potrebné sa poučiť, predchádzať nepríjemnostiam. Mať na pamäti, že druhým sa neubližuje.

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Európska únia
Európsky sociálny fond

Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	<u>Kompliment</u> – pochvala každého poteší	Vedieť, kedy používať kompliment, odlíšiť od servilnosti.
II. Abeceda slušného správania 5 h	<u>Pravidlá pri stretnutí</u> Ako a koho zdravíme Kedy a komu podávame ruku Ako sa predstavujeme Ako správne oslovujeme Kedy vykáme, kedy tykáme <u>Pravidlá chôdze a pohybu</u> Správanie vo verejných dopravných prostriedkoch: čakanie na zastávke, v čakárni, nastupovanie do dopravného prostriedku, sedenie, uvoľnenie miesta starším, mamičkám s dieťaťom, nerušiť hlučným správaním ostatných cestujúcich, neobťažovať hlasnou hudbou, jedlom, pitím a pod.	Vedieť sa pozdraviť Vedieť kedy a komu podávame ruku, ako sa predstavujeme, ako správne oslovujeme, kedy oslovujeme "TY" a kedy "VY". Poznať, že aj chôdza a pohyb majú svoje pravidlá. Zvládnuť pravidlá správania vo verejných dopravných prostriedkoch.
III. Pravidlá stolovania 4h	Správanie pri stole Používanie - príborov, tanierov, mís, mištičiek, šálok, pohárov Ako si počínať pri bufetových stoloch Návšteva reštaurácie	Vedieť správať sa pri stole. Učiť sa používať príbor. Učiť sa rozlíšiť, ako sa správať pri bufetových stoloch a v reštaurácii.
IV. Oblečenie 4 h	Hygiena a úprava zovňajšku Oblečenie podľa príležitosti – používanie ozdôb (menej je viac) Vlastný štýl: štýl človeka je daný jeho vlastnosťami a prostredím, v ktorom	Dodržiavať hygienu a úpravu zovňajšku. Rozlíšiť oblečenie podľa príležitosti - škola, spoločnosť, voľný čas. Vedieť, že menej je niekedy viac – nepreháňať to s ozdobami - šperky, iné ozdoby, piercing, tetovanie. Hľadať si svoj vlastný štýl.

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Európska únia
Európsky sociálny fond

Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	žije.	
V. Ideme do spoločnosti 3h	Návšteva kultúrnych podujatí - kino, divadlo, koncert	Vedieť ako sa správať pri návšteve kultúrnych podujatí - kino, divadlo, koncert.
VI. Komunikácia 9 h	<u>Správne vyjadrovanie</u> Rozhovor a konverzácia <u>Neslušná komunikácia</u> Učíme sa nehádať sa a nekričať <u>Reč nášho tela</u> - telo na nás prezradí, čo si myslíme – gestá, mimika, mimovoľné pohyby rúk, nôh, spôsob sedenia... <u>Komunikácia cez telefón</u> , mobil a internet. Zásady komunikácie cez moderné komunikačné prostriedky.	Učiť sa správne vyjadrovať. Vedieť uskutočniť príjemný rozhovor a konverzáciu. Vedieť, že neslušná komunikácia človeku na hodnote nepridá. Pochopiť, že aj neverbálna komunikácia - reč nášho tela o nás veľa prezradí. Vedieť uplatňovať nehlučnú komunikáciu – nehádať sa a nekričať. Vedieť zrealizovať rozhovor cez telefón, mobil a internet.
VII. Mediálna výchova 2 h	<u>Čo sú media</u> - informatívne, zábavné a reklamné informácie - vyhľadávanie kvality	Hľadať rozdiely medzi informatívnymi, zábavnými a reklamnými informáciami, učiť sa triediť informácie, zábavu podľa kvality.

5. Metódy a formy práce – stratégie vyučovania

Základnou metódou je sociálne interakčné učenie, využívajú sa metódy brainstormingu, rolové hry, dramatizácia, diskusia, práca v dvojiciach a menších skupinkách, práca s pracovnými listami, problémová a projektová metóda, výklad.

Dôležitým predpokladom učebnej činnosti žiaka je dostatok učebných pomôcok, najmä obrazov (napr. z knižných publikácií).

Významovým prostriedkom realizácie výchovy je riešenie problémov v priebehu samostatnej činnosti žiakov. Sústavne vedieme žiakov k tomu, aby dokázali svoje názory vyjadriť a zdôvodniť. Nabádame ich, aby diskutovali s rodičmi o jednotlivých preberaných témach.

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

6. Učebné zdroje

Absetz, B.: Robíme to spolu. Bratislava : Hevi, 1996. ISBN 80-85518-52-1

Amnesty International: Deťom o Všeobecnej deklarácii ľudských práv. Bratislava : Archa, 1992. ISBN 80-7115-035-5

Heidbrink, H.: Psychologie morálneho vývoje. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-154-1

Kovaliková, S.- Olsenová, K.: Integrované tematické vyučovanie. Bratislava : Faber, 1996. ISBN 80-967492-6-9

Lešo, T.: Vranov nad Topľou. Martin: Tlačiareň Neografia, š.p., 1993. ISBN 80-85575-02-7

7. Hodnotenie predmetu

Na hodine spoločenskej výchovy žiakov nehodnotíme známkou. Je vhodné a žiaduce jednotlivcov slovom oceniť počas hodiny a skupinu žiakov priebežne i na konci hodiny. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu.

Vyučovací predmet spoločenská výchova budeme v 1. a 2. ročníku hodnotiť slovom.